

Directie Materieel, Vastgoed, Leefomgeving en
Duurzaamheid
Ministerie van Defensie
o.v.v. Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
Postbus 20701
2500 ES DEN HAAG

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum verzending 8 juli 2025
behandeld door	doorkiesnummer	bijlagen 2	dossiernummer

onderwerp

Zienswijze Lelystad op Ontwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
en PlanMER

Geachte lezer,

In het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) heeft uw Ministerie het Ontwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie en het plan-Milieueffectrapport ter inzage gelegd. Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid om hierop te reageren.

Het proces tot nu toe

Op basis van diverse analyses en perspectieven is met het Ontwerp NPRD duidelijk geworden dat Lelystad Airport door Defensie als voorkeursalternatief is aangeduid voor de volledige behoefte van 2.300 jachtvliegtuigsorties. Eerder was Lelystad ook in beeld voor een nieuw terrein voor oefenen en explosieven (springterrein), maar het kabinet heeft de keuze gemaakt om het springterrein niet op te nemen in het voorkeurspakket. Met het NPRD wordt derhalve niet voorzien in deze behoefte. Omdat Lelystad echter hiervoor wel beoordeeld is als beste locatie en er voorlopig nog slechts sprake is van een voorkeur, hebben wij hierover in *Bijlage 1 - Geluid jachtvliegtuigen Lelystad en effectberekeningen explosieventerrein* (die integraal deel uitmaakt van deze zienswijze) toch een aantal (technische) vragen gesteld.

Schaalsprong Lelystad: integrale afwegingen en groeien in balans

Lelystad staat op het punt een schaa sprong te maken door een versnelde groei van 120.000 inwoners in 2040. Samen met onze partners zetten we ons volop in om deze ontwikkeling mogelijk te maken. Binnen dit kader werken we samen met het Rijk en partners aan het programma Lelystad Next Level. Naast de beoogde financiële zelfstandigheid die deze schaa sprong oplevert, dragen we

hiermee substantieel bij aan de landelijke vraag naar woningbouw. We willen hiermee ook een kwaliteitssprong maken.

Zo zijn er afspraken gemaakt met het Rijk en andere partners over de ontwikkeling van Zuiderhage, de grootste uitleglocatie in Lelystad. Hier wordt een nieuw stadsdeel gecreëerd dat ruimte zal bieden aan ongeveer 25.000 inwoners die in harmonie met de natuur en elkaar gaan leven. Daarnaast werkt Lelystad aan een levendig Stadshart. Een stadshart dat een sfeervolle plek is, voorzien van waterpartijen en een groene omgeving, waar mensen met plezier wonen winkelen en uitgaan. Met de ontwikkeling van het kustgebied wordt de potentie van Lelystad als een stad aan het water benut. Dit vergroot de aantrekkelijkheid van de stad voor bestaande en nieuwe inwoners. Zo leggen we de kwantitatieve én kwalitatieve basis voor de schaalessprong.

Naast het voorliggende Ontwerp NPRD constateren we als gemeente ook een grote belangstelling vanuit de diverse andere ministeries voor grote nationale opgaven in Lelystad. Denk hierbij aan de ontwikkeling van een nieuwe 380kV hoogspanningstracé. Wij nemen onze verantwoordelijkheid voor deze opgaven en begrijpen dat we in een andere werkelijkheid leven dan enkele jaren geleden, maar wij zoeken in al deze ontwikkelingen wel naar de juiste balans en integrale afweging, waarbij ruimte is voor zowel de nationale belangen als lokale behoeften.

Ons standpunt: alleen stationering F35's bij gelijktijdige opening voor groothandelsverkeer

In het Ontwerp-NPRD is aangegeven dat Defensie behoefte heeft aan ruimte in Nederland voor 2300 extra jachtvliegtuigsorties. De voorkeurslocatie voor deze behoefte is Lelystad Airport. In het Ontwerp NPRD is aangegeven dat Defensie hierdoor op Lelystad doorgroeit naar een derde *Main Operation Base* (MOB) voor jachtvliegtuigen, wat betekent dat op termijn permanent jachtvliegtuigen worden gestationeerd op Lelystad Airport. Het gaat hierbij om militair medegebruik op een civiele luchthaven. Het eveneens verwachte gelijktijdige en voorwaardenschepende besluit over opening van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer, is echter wederom uitgesteld.

Met alleen stationering van F35's wordt geen invulling gegeven aan lokale behoeften

Wij hebben altijd ons breed gedeelde standpunt verkondigd dat stationering van F35's alleen mogelijk is bij medegebruik door Defensie, dat wil zeggen wanneer Lelystad Airport opengaat voor groothandelsverkeer. Voor ons is het -zoals keer op keer aangegeven- onbespreekbaar en onaanvaardbaar dat er alleen jachtvliegtuigen komen, zonder maatschappelijk en economisch rendement voor de omgeving. Voor de volledigheid benoemen we hier ook de reeds gedane investeringen van enkele honderden miljoenen Euro's in het gereed maken van het vliegveld voor groothandelsverkeer. Nogmaals, we hebben begrip voor de nationale veiligheidsopgaven, maar deze mogen niet onevenredig ten koste gaan van de lokale belangen. Door het kiezen voor Lelystad Airport als voorkeurslocatie zónder te besluiten tot openstelling voor groothandelsverkeer, is hiervan echter wel degelijk sprake.

Expliciet benoemde synergievoordelen in het NPRD worden ondergewaardeerd

In het Ontwerp NPRD wordt aangegeven dat een aantal overwegingen heeft geleid tot de keuze voor Lelystad Airport als voorkeurslocatie voor het stationeren van F35's. Er wordt onder andere gesteld dat het hierbij gaat om "...militair medegebruik op een civiele luchthaven. Militair-civiele samenwerking op Lelystad Airport biedt veel synergiemogelijkheden, zoals gedeeld ruimtegebruik, medegebruik van ondersteunende diensten en gezamenlijke investeringen.". Door het uitstellen van een besluit tot opening van het Lelystad Airport voor groothandelsverkeer, laat het kabinet zien onvoldoende waarde te hechten aan de synergievoordelen die ook voor ons van belang zijn. Immers, synergie werkt nooit alleen maar 1 kant op. In de huidige situatie wordt, ten gevolge van het uitblijven van opening van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer, geen invulling gegeven aan het -ook door Defensie gewenste- medegebruik. Voor de regio belangrijke kansen als de reeds gedane investeringen,

toename van werkgelegenheid, en in breder perspectief de regionale ontwikkeling als geheel, worden hierdoor ondergewaardeerd en niet verzilverd.

Opening van Lelystad Airport leidt tot een snellere en minder kostbare realisatie

Zoals eerder gezegd onderstrepen wij het grote belang om in de huidige, veranderende geopolitieke situatie, de veiligheid van Nederland te waarborgen en te voldoen aan onze bondgenootschappelijke plicht. Desondanks maakt het uitblijven van opening van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer, dat wij vasthouden aan ons eerder verkondigde standpunt dat deze combinatie voor ons onbespreekbaar is wij daarom niet onze medewerking kunnen verlenen aan de stationering van F35's op Lelystad Airport. Als Lelystad Airport echter zou worden opengesteld voor groothandelsverkeer, leidt dat ten opzichte van de huidige situatie tot een snellere en minder kostbare realisatie van de noodzakelijke invulling van de ruimtebehoefte ten behoeve van de F35's, en in meer algemene zin draagt het bij aan noodzakelijke doorontwikkeling van de Nederlandse krijgsmacht. Dat vergroot niet alleen de veiligheid van Nederland maar leidt ook tot een -snellere- versterking van de NAVO.

Reactie op Ontwerp-NPRD en het plan-Milieueffectrapport

Bij de stationering van F35's op Lelystad Airport voorziet het Ontwerp NPRD (7.2.8) een aantal aandachtspunten waarbij bij de verdere ontwikkeling en inpassing rekening gehouden moet worden. Naast deze specifieke aandachtspunten waarop wij verderop in de zienswijze reageren, zie hebben ten aanzien van de andere onderdelen van het Ontwerp-NPRD en het plan-MER ook een aantal opmerkingen en vragen die nu van toepassing zijn, dan wel relevant zijn voor de onderzoeken in eventuele vervolgtrajecten:

De realisatie van deze behoefte kan niet zonder gevolgen voor de omgeving:

Het Ontwerp NPRD en de resultaten van de plan-MER tonen dat de realisatie van deze behoefte niet kan zonder gevolgen voor de omgeving en leidt met name tot (geluids)impact op omwonenden, bedrijven, recreatie en natuur. Wij begrijpen dat de uitbreiding van Defensie iets vraagt van alle regio's en daarmee ook van Lelystad, maar wij hechten er veel waarde aan dat dit zo goed en zorgvuldig mogelijk wordt vormgegeven met oog voor de omgeving en de economische ontwikkeling van de regio. Er liggen maximaal tien woningen/bedrijven in de berekende geluidscontour van 70 Lden en hoger, waarbinnen, op basis van civiele regelgeving, geen woonfunctie is toegestaan. Wij hebben Defensie verzocht om direct betrokken zorgvuldig en persoonlijk te informeren. Wij danken u nogmaals voor het organiseren van informatiebijeenkomsten en gesprekken met direct betrokkenen en lokaal bestuur. Het college zal gedurende het proces hier overigens continu aandacht voor blijven vragen. Dit doen wij ook met de aan deze zienswijze toegevoegde *Bijlage 1 - Geluid jachtvliegtuigen Lelystad en effectberekeningen explosieventerrein*, die integraal deel uitmaakt van deze zienswijze. In deze bijlage stellen wij 12 specifieke vragen aan u over de berekening van de geluidseffecten van het stationeren van F35's op Lelystad Airport en het terrein voor het oefenen met springstoffen. Mocht het kabinet definitief besluiten om jachtvliegtuigen te stationeren in Lelystad, dan willen we dit zo goed en zo zorgvuldig mogelijk vormgeven waarbij er - evenredig aan de geluidsimpact – oog is voor de gezondheid en veiligheid van de omgeving.

Eerdere toezeggingen vanuit het Rijk met betrekking tot de opening van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer, hebben in de omgeving verwachtingen gewekt. Hieraan is telkens niet aan tegemoet gekomen. Dit heeft geleid tot een geschaad vertrouwen in de overheid en eventueel daarbij behorende maatschappelijke gevolgen. Daarom roepen wij u op om tijd en energie te steken in (een) vorm(en) van omgevingsmanagement om zo tegemoet te komen aan dit geschade vertrouwen van het publiek in de overheid ten aanzien van het openen van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer.

Impact op financiën en personele capaciteit gemeentelijke organisatie

Daarnaast vragen we aandacht voor het feit dat een eventuele realisatie van de defensieplannen op en rondom Lelystad Airport een grote capaciteitsclaim legt op onze organisatie. Het kan niet zo zijn

dat onze inwoners hier in organisatorische zin (minder tijd voor de burger, slechter functionerende organisatie) dan wel financiële zin (minder budgetten beschikbaar voor andere gemeentelijke taken en dossiers) de dupe van wordt. We krijgen graag inzicht in hoe u verwacht deze extra belasting voor onze organisatie en dit nadeel voor onze burgers te ondervangen.

Doelstellingen Natura 2000:

In Lelystad bevinden zich de Oostvaardersplassen. Dit gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de ecologische waarden, met name voor vogel- en habitatrichtlijnen. Zo gelden er instandhoudingsdoelstellingen voor diverse soorten zoals de kolgans, de brandgans en grauwe gans. Ook voor het N2000-IJsselmeergebied, gelden dergelijke instandhoudingsdoelstellingen. De komst van jachtvliegtuigen op Lelystad Airport kan mogelijk significante effecten op de beschermde natuurwaarden/instandhoudingsdoelstellingen voor deze Natura2000-gebieden. Daarnaast werkt Lelystad in de omgeving van Lelystad Airport aan het herstel van het leefgebied van de blauwe kiekendief. Hier wordt in het plan-MER echter niet op ingegaan.

Het is mogelijk dat door de komst van jachtvliegtuigen op Lelystad Airport er een aantal natuurwaarden en instandhoudingsdoelstelling vanuit de Natura 2000-gebieden niet meer gehaald kunnen worden. Om onrealistische verwachtingen te voorkomen, verzoeken wij u om onderzoek te doen naar de impact van het stationeren van F35's op Lelystad Airport op natuurwaarden en instandhoudingsdoelstelling in de genoemde Natura2000-gebieden. Zodat er afgewogen en haalbare keuzes gemaakt kunnen worden over de gestelde doelen en waardoor er gekeken kan worden naar gepaste mitigerende maatregelen.

Onder bepaalde weersomstandigheden kruisen aalscholvers het vliegverkeer vanaf Lelystad Airport. Ook is er nabij de luchthaven een grote concentratie ooievaars aanwezig. Dit kan impact hebben op het vliegverkeer, maar hier wordt in het plan-MER niet opgegaan. Daarom verzoeken wij u, net als in voorgaande paragraaf, ook hier onderzoek naar te doen.

Specifieke 'aandachtspunten' genoemd in het Ontwerp-NPRD F35's

In het Ontwerp NPRD geeft u ook aan dat bij de verdere ontwikkeling van Lelystad Airport naar een Main Operating Base (MOB) met een aantal specifieke aandachtspunten en inpassingen rekening gehouden moet worden. U noemt hier een drietal, te weten:

- Er liggen maximaal 10 woningen/bedrijven in de berekende geluidscontour van 70 Lden en hoger, waarbinnen geen woonfunctie is toegestaan;
- Voor de groei naar een MOB is ongeveer 60-90 hectare aan ruimte nodig. Deze kan volgens het Ontwerp NPRD voor een deel gevonden worden op terrein die reeds in eigendom zijn van Lelystad Airport meer is ook ontwikkeling buiten het vliegveld nodig. En er zijn nog geen concrete zoekgebieden vastgesteld;
- Er is mogelijk een effect op civiele luchtvaart waarvoor en waardoor nader onderzoek en goede afstemming nodig is.

Voor elk van drie hiervoor genoemde punten leggen wij het dringende verzoek neer om ons de komende periode proactief te blijven betrekken en snel duidelijkheid te geven over de verdere uitwerking. Ditzelfde verzoek leggen we ook neer voor alle particuliere en zakelijk geraakten. Betrekken ook vroegtijdig en kom snel met meer duidelijkheid. Zeker wanneer het gaat om de benodigde ruimte voor een volwaardig MOB (60-90 ha) zijn wij van mening dat er gekeken moet worden naar een zorgvuldige inpassing in de directe omgeving en het landschap.

Juridische plicht tot afweging maatschappelijke en economische belangen

Naast alle hiervoor genoemde zaken, zijn wij in van mening dat in het licht van het wettelijk criterium van een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties', het op de weg van het Rijk ligt om de verschillende ruimtelijke opgaven die verband houden met Lelystad Airport zoveel mogelijk

transparant en integraal af te stemmen. Het is daarom van belang dat het definitieve besluit over het NPRD ook wordt gebaseerd op een transparante en integrale afweging van de ruimtelijke behoeftes van het militair en civiel gebruik van de luchthaven. Wij verwachten dat het Rijk hierin de regie neemt.

Bij het maken van deze afweging geldt voor het Rijk de juridische plicht om de maatschappelijke en economische belangen van onze gemeente bij de besluitvorming te betrekken. In dat kader komt gewicht toe aan de inspanningen die de voorbije twee decennia zijn geleverd om Lelystad Airport open te stellen voor groothandelsverkeer, en aan de afspraken en besluiten die met het oog daarop tot stand zijn gebracht. Een besluit om de luchthaven in gebruik te nemen voor de permanente stationering van jachtvliegtuigen, zonder te beslissen over de openstelling van groothandelsverkeer, kan niet worden genomen indien onze belangen daardoor onevenredig worden geschaad.

De hiervoor genoemde vereiste integrale afweging van de ruimtelijke behoeftes en de daarbij betrokken belangen ontbreekt vooralsnog. Na het inwinnen van juridisch advies, komen wij tot de conclusie dat het Ontwerp-NPRD niet aan de wettelijke eisen voldoet. In *Bijlage 2- Juridische onderbouwing, behorend bij de zienswijze op het Ontwerp-NPRD* (die integraal onderdeel uitmaakt van deze zienswijze) is dit in een nadere juridische onderbouwing vervat. Daarin is ook uiteengezet dat wij onze publiek- en privaatrechtelijke bevoegdheden zullen aanwenden om ons te verzetten tegen de verdere uitwerking van het NPRD, indien alleen wordt besloten over het militair gebruik van de luchthaven.

Tot slot

Wij begrijpen het belang van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Wij hechten aan een goed functionerend Defensie, begrijpen dat daar ruimte voor nodig is, maar wij zoeken naar de juiste balans en integrale afweging, waarbij ruimte is voor zowel de nationale belangen als lokale behoeften. Zo kunnen we samen blijven werken aan de ontwikkeling van Lelystad en de regio.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze meeneemt in het vervolgproces en kijken uit naar uw beantwoording.

Hoogachtend,

Het college van de gemeente Lelystad,

de secretaris,

de burgemeester,

